

TAMPERE.
FINLAND

Retkeilyn palveluohjelma 2026 – 2035

TAMPERE

Sisällysluettelo

1. Johdanto	3
1.1. Taustat	4
1.2. Työn valmistelu	4
1.3. Ohjelman päivitys	4
2. Retkeilypalveluiden ohjelmoinnin lähtökohdat	5
2.1. Kaupungin strategia, ohjelmat ja suunnitelmat	5
2.2. Lainsäädäntö	7
2.3. Kävijä- ja asukaskyselyt	8
2.4. Palvelun järjestämisen ja luonnossa liikkumisen vaikutukset	11
3. Tampereen retkeilypalveluiden historia ja nykytila	13
3.1. Retkeilypalveluiden perusta luodaan vuosina 2017–2020	13
3.2. Retkeilyn kehitysohjelma laajentaa suunnitellusti palveluita vuosina 2021-2025	13
3.3. Retkeilypalveluiden tila vuonna 2025	14
4. Retkeilypalveluiden kehittäminen 2026–2035	16
4.1. Visiona retkeilypääkaupunki	16
4.2. Ohjelman kustannukset ja hyödyt	17
4.3. Polku kohti retkeilypääkaupunkia	18
4.4. Retkeilypalveluiden järjestämisen periaatteet	19
4.5. Palveluohjelman toteuttaminen käytännössä	21
5. Kunnossapito	23
6. Viestintä ja vuorovaikutus	24
7. Ohjelman toteutumisen seuranta	25

Retkeilyn palveluohjelma 2026-2035

Asunto- ja kiinteistölautakunta 18.12.2025

diaarinro TRE:5261/00.01.02/2025

Teksti: Anne Tuominen, Kiinteistötoimi

Petri Mäkelä, Ekokumppanit Oy

Taitto ja kartat: Mika Telkkä, Ekokumppanit Oy

Kannen kuva: Petri Mäkelä

Kuvat: Petri Mäkelä, Marjo-Riitta Alitalo, Mika Telkkä, Julia Kivelä, Laura Vanzo

1. Johdanto

Retkeilyn palveluohjelma luo suuntaviivat Tampereen retkeilypalveluiden kehittämiseksi sekä kuvaa vision ja toivotun tulevaisuuden. Ohjelma toimii perustana retkeilyn uusien kohteiden suunnittelulle ja toteutukselle sekä nykyisten kohteiden hoidolle vuosina 2026–2035.

Retkeilypalveluiden järjestämisen yleisenä tavoitteena on hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä elämysten tuottaminen. Nämä saavutetaan tarjoamalla asukkaille mahdollisuus turvalliseen luonnossa liikkumiseen ja oleskeluun opastetuilla reiteillä sekä taukopaikoilla. Tavoitteena on tuottaa jokaisena vuodenaikana helposti saavutettavia sekä laadukkaasti ylläpidettyjä retkeilypalveluita kustannustehokkaasti ja lähellä kaikkia tamperelaisia.

Haluamme, että tulevaisuudessa Tampere on tunnettu monipuolisista ja laadukkaista retkeilymahdollisuuksista. Pitkän ajan päämääränä ja visiona on rakentaa Tampereesta retkeilypääkaupunki, joka houkuttelee luontoon niin paikallisia kuin matkailijoita. Taloustilanteen niin salliessa tahtotilana on kaksinkertaistaa retkeilyn palvelurakenne ja kohteiden kävijämäärät kestävästi ja vastuullisesti.

Tässä työssä kuvataan, millaista retkeilypääkaupunkia lähemme yhdessä rakentamaan, ja miltä polku kohti retkeilypääkaupunkia näyttää. Tämän polun lähtöpisteenä kuvataan saavutettu nykytila vuonna 2025.

Palveluohjelma linjaa yleisperiaatteet kunnossapitoon ja hoitoon. Se kattaa myös viestinnän ja vuorovaikutuksen periaatteet sekä ohjelman toteutumisen seurannan ja palveluohjelman kustannukset.

Retkeilyn palveluohjelman 2026–2035 aikana toteutetaan investointeina uusia reittejä, nuotio- ja taukopaikkoja sekä varauslaavuja palveluineen.

Retkeilymahdollisuuksista viestitään entistä kattavammin luonnossa liikkumisen lisäämiseksi.

Palveluverkoston täydentyessä laadukkaan kunnossapidon ja hoidon merkitys korostuu entisestään. Merkittävimpiä vuotuisen ylläpidon kohteita ovat reittien ja taukopaikkojen rakenteiden uusiminen sekä viikoittaiset huoltokäynnit, talven polttopuutoimitukset, kuivakäymälöiden huolto sekä vuokramökkien hoito.

Retkeilyn palveluohjelma ei ole vain suunnitelma – se on yhteinen tahtotila. Yhdessä teemme Tampereesta retkeilypääkaupungin, jossa luonnossa liikkuminen on osa arkea.

1.1. Taustat

Retkeilypalvelut tuottavat kävellen, pyöräillen tai meloen tapahtuvaan luontoliikkumiseen reittejä ja palveluita. Keskeiset luontoliikkumisen lajit ovat retkeily, vaellus, maastopyöräily, melonta ja polkujuoksu.

Retkeilypalvelut sijoittuvat pääasiassa asemakaavattomille viheralueille, joilla on voimassa yleiskaavoja. Yleiskaava ohjaa näillä alueilla maankäytön tarkempaa suunnittelua ja osoittaa myös tavoitteita virkistykseen kehittämiseen. Retkeilyn reittiyhteyksiä ja palveluita osoitetaan tapauskohtaisesti myös asemakaava-alueiden metsäisille viheralueille, jolloin retkeilyn reitit täydentävät kevyenliikenteen väylien ja muiden rakennettuja reittien kuten latujen verkostoa, yhdistyen retkeilyn nykyisiin reitteihin.

Retkeilypalveluita sijoittuu merkittävästi myös luonnonsuojelualueille, joissa noudatetaan alueen rauhoitusmääräyksiä ja mahdollista hoito- ja käyttösuunnitelmaa. Luonnonsuojelualueilla päätösvaltainen viranomainen on Pirkanmaan elinkeino-, ympäristö ja liikennekeskus vuoden 2025 loppuun asti ja vuoden 2026 alusta alkaen Lupa- ja valvontavirasto.

Valmisteilla oleva kaupungin luonnonsuojelualueohjelma vuosille 2026–2040 tulee esittämään kohteet, jotka suojellaan luonnonsuojelulailta. Virkistykseen kehitystarpeet huomioidaan luontoarvojen ehdoilla alueiden rauhoitusmääräyksissä sekä hoito- ja käyttösuunnitelmissa.

Retkeilypalveluiden järjestämisvastuu on Kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka –palveluryhmän kiinteistötoimi -yksiköllä. Kiinteistötoimi tilaa retkeilyn palvelusopimuksella kunnossapidon ja hoidon, uusien kohteiden suunnittelun ja toteutuksen sekä viestinnän ja asiakaspalvelun kaupunkikonsernin tytäryhtiö Ekokumppanit Oy:ltä. Sopimukseen sisältyy myös vuokramökkien vuokrauksen järjestäminen.

Palvelutaso ja investointien määrärahat päätetään vuosittain talousarvion hyväksymisen yhteydessä. Palveluohjelmassa esitetään palvelun järjestämisen kustannukset, jotka ovat talouden suunnittelun lähtökohtana.

Esteettömien luontopalveluiden toteutussuunnitelmaa (Akila 12.12.2024 § 148) viedään eteenpäin erillisrahoituksen puitteissa. Toimeenpano on ajoitettu vuosille 2026–2028. Suunnitelma toteuttaa Ilmari Nurminen pormestariohjelma 2025–2029:n linjausta esteettömien retkeilyreittien toteutuksen edistämiseksi.

1.2. Työn valmistelu

Retkeilyn palveluohjelman valmistelu on kirjattu Asunto- ja kiinteistölautakunnan vuosisuunnitelman toimenpiteeksi vuodelle 2025. Ilmari Nurminen pormestariohjelma 2025–2029:n toimenpiteenä on retkeilyn kehitysohjelman päivittäminen valtuustokauden aikana, mikä pannaan täytäntöön tällä palveluohjelmalla.

Palveluohjelman valmisteluvastuu on kiinteistötoimella. Ohjelman ovat laatineet kiinteistötoimi ja Ekokumppanit Oy. Valmistelu käynnistyi huhtikuussa 2025 Tampereen retkeilypalveluiden kyselytutkimuksella. Ohjelman valmistelu ja päälinjaukset esiteltiin asunto- ja kiinteistölautakunnassa 11.9.2025. Lautakunnassa esitellyyn aineistoon pyydettiin sisäisesti palautetta 12.9.2025 seuraavista yksiköistä: yleiskaava, ympäristönsuojelu, viheralueet ja hulevedet sekä liikuntapalvelut.

Retkeilyn palveluohjelman luonnos oli yleisesti nähtävillä ja kommentoitavana 13.10.–3.11.2025. Luonnoksesta saatiin yhteensä 19 palautetta ja lausuntoa. Palautteita antoi viisi yksityishenkilöä, kolme yhdistystä ja yksi yritys. Lausunnon antoi kuusi kaupungin yksikköä, kolme kaupungin vaikuttamistoimielintä sekä yksi yhdistys. Palautteesta koostettu palaute- ja vastineraportti on luettavissa kaupungin verkkosivulla Retkeily. Ehdotus retkeilyn palveluohjelmaksi vuosille 2026–2035 oli asunto- ja kiinteistölautakunnan hyväksymiskäsittelyssä 18.12.2025.

1.3 Ohjelman päivitys

Retkeilyn palveluohjelma päivitetään valtuustokausittain. Päivitystyössä arvioidaan uudelleen ja tarkennetaan ohjelmakaudelle asetettuja tavoitteita ja toimenpiteitä. Lähtökohtana ovat esimerkiksi kohteiden kävijämäärät ja käyttöpainne, kävijäkyselyiden tulokset sekä muu kävijäpalautte. Palveluohjelma päivitetään vastaamaan kulloinkin voimassa olevaa kaupungin strategiaa ja pormestariohjelmaa. Päivityksessä huomioidaan myös muut kaupungin ohjelmat sekä muuttuvat linjaukset ja tarpeet koskien retkeilypalveluita.

2. Retkeilypalveluiden ohjelmoinnin lähtökohdat

2.1. Kaupungin strategia, ohjelmat ja suunnitelmat

Retkeilyn palveluohjelman valmistelun keskeisinä lähtökohtina toimivat kaupungin strategia 2035, vuoden 2025 strategiapäivityksen osallistumisen aineisto sekä Ilmari Nurmesin pormestariohjelma vuosille 2025–2029. Pormestariohjelma linjaa muun muassa, että ”Maailman saunapääkaupungissa myös lähiluonto, retkeilypaikat ja yhteiset lölyt ovat osa arkea.”

Retkeilyn palveluohjelma edistää osaltaan myös YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelman, Agenda 2030:n kestävän kehityksen tavoitteita (SDG-tavoitteet), joita toimintaohjelmassa on 17 kappaletta. Erityisesti palveluohjelmalla vaikutetaan tavoitteeseen 3. Terveys ja hyvinvointi. Kaupunki on sitoutunut parantamaan tamperelaisten terveyttä ja vahvistamaan näihin liittyvää yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Palveluohjelman toimenpiteillä tavoitellaan parempaa terveyttä ja hyvinvointia luonnossa liikkumisen lisääntymisen kautta. Palveluohjelma edistää eri toimenpitein myös toimintaohjelman tavoitetta 17. Yhteistyö ja kumppanuus.

Maankäytön suunnitelmilla oli erityinen ohjausvaikutus palveluohjelman valmistelussa. Merkittävimmän työtä ohjasi Tampereen yleiskaavat. Asemakaavojen ohjausvaikutus korostuu retkeilykohteiden toteutussuunnittelussa, jota tämä palveluohjelma tukee ja ohjaa.

Retkeilypalveluiden näkökulmasta keskeisten kaupungin ohjelmien ja selvitysten tavoitteet on huomioitu palveluohjelman linjauksissa ja retkeilyn kohteiden palvelutarpeen arvioinnissa. Keskeisimmät ohjelmat ovat Tampereen kantakaupungin rantojen virkistyspalveluselitys (2023), Luonnon monimuotoisuusohjelma 2021–2030, jonka päivitys vuosille 2021–2035 on käynnissä vuonna 2025 sekä Järvi- ja luontomatkaillen tiekartta 2022–2026. Näiden kolmen ohjelman retkeilypalveluiden näkökulmasta keskeiset tavoitteet on kuvattu seuraavissa kappaleissa.

Osana Tampereen kantakaupungin vaiheyleiskaavan (valtuustokausi 2021–2025) työtä laadittiin Tampereen kantakaupungin rantojen virkistyspalveluselitys, jonka ehdottamat luontovirkistyspalveluiden keskittymät on osoitettu yleiskaavassa sijainniltaan ohjeellisina. Keskittymät voisivat tarjota erilaisia luontovirkistyspalveluita, kuten laavuja, tulipaikkoja, luontotorneja, infopisteitä, reittejä ja ulkoilumajoja, ja niiden vetovoima perustuisi alueen erityispiirteisiin, luontoympäristöön ja toimintaan.

Retkeilyn palveluohjelmassa on huomioitu pääosa luontovirkistyspalveluiden keskittymistä. Palveluita tullaan kehittämään kaavamääräyksen mukaisesti vastaamaan kasvavan asukasmäärän tarpeita ja jakamaan virkistyskäytön painetta laajemmalle alueelle. Palveluiden keskittämisellä ohjataan hallitusti virkistysalueiden kuormitusta ja turvataan herkimpiä luontokohteita kulutukselta. Kehittämisen tavoitteena on myös ympärivuotisen toiminnan mahdollistaminen.

Palveluiden suunnittelussa ja toteutuksessa noudatetaan kestävän matkailun periaatteita, jotka tukevat kohteiden arvojen säilymistä, ympäristön kuormituksen minimointia, paikallisuuden vahvistamista, hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä sekä paikallistalouden kasvua. Kehittäminen tukee myös Tampereen järvi- ja luontomatkaillen kokonaisuutta, jonka tavoitteita on esitetty myöhemmin tässä luvussa Järvi- ja luontomatkaillen tiekartta 2022–2026:n yhteydessä.

Retkeilyn palveluohjelma edistää osaltaan seuraavien kohteiden kehittämistä luontovirkistyspalveluiden keskittymiksi: Niihamajärven itäpuoli, Kaupinoja, Suomensaari, Tohlopin länsipuoli, Suolijärven ulkoilumajan ympäristö, Särkijärvi ja Viikinsaari.

Näiden keskittymien toimenpiteet on kuvattu sivulla 21, kohdassa ohjeelliset palveluverkoston täydennystarpeet. Myöhemmin tehtävässä tarkemmassa toteutussuunnittelussa määritellään palveluiden täsmällinen sijainti ja luonne. Yleiskaavassa on osoitettu myös Iidesjärven eteläpuolelle luontovirkistyspalveluiden keskittymä. Sitä ei tarkastella tässä palveluohjelmassa, koska se on asemakaavoitettava alue.

Luonnon monimuotoisuusohjelma 2021–2030:n toimenpiteinä on luonnonsuojelualueiden kulumisen ehkäisy suojelualueiden opasteita, rakenteita ja kulkureittejä rakentamalla ja huoltamalla sekä luonnonsuojelualueiden käyttöpaineen tasaus kehittämällä kaupungin retkeilypalveluita luonnonsuojelualueiden ulkopuolella.

Toimenpiteitä toteutetaan parantamalla aktiivisesti kuluneiden reitin osien kulutuskestävyyttä mm. lisäämällä pitkospuita ja reagoimalla huollossa havaittuihin puutteisiin. Käyttöpainetta vähennetään lisäämällä retkeilyn kohteita kattavasti myös luonnonsuojelualueiden ulkopuolelle. Kaupunki on tehnyt aktiivista maanhankintaa esimerkiksi Kintulammin luonnonsuojelualan läheisyydessä sekä Viitapohjassa. Maanhankinnan tarkoituksena on ollut virkistystarpeet mahdollistaen palveluiden sijoittamisen jatkossa laajemmin luonnonsuojelualan ulkopuolelle.

Kantakaupungissa erityisesti Makkarakjärvi-Viitastenperän luonnonsuojelualueeseen kohdistuu käyttöpaineen tasaamisen tarvetta, mitä pyritään ratkaisemaan lisäämällä palveluita kattavasti eri puolilla kantakaupunkia.

Järvi- ja luontomatkailun tiekartta 2022–2026 visioi Tampereelle laadukkaita ympärivuotisia reitistöjä ja monipuolisia laivapalveluita, jotka yhdistävät Tampereen ja maakunnan luontokohteet helposti saavutettavaksi uniikiksi elämäskokonaisuudeksi, joka tuo vuodelta lisää matkailijoita ja liikevaihtoa alueelle. Tiekartta esittää toimenpiteiksi ympärivuotisia retkeilypalveluita maalle ja vesille, yritystoiminnan linkittämistä retkeilypalveluihin, digitaalisen viestintäalustan edelleen kehittämistä, reittien ja kohteiden ylläpitoa ja huoltoa sekä esteettömyyden kehitystä. Retkeilyn palveluohjelma panee kattavasti täytäntöön tiekartan linjaamat toimenpiteet, joita on toteutettu jo aiempina vuosina tiekartan mukaisesti ja retkeilyn kehitysohjelma 2021–2025:n ohjaamana.

2.2. Lainsäädäntö

Reittien perustamiseen, rakentamiseen ja kunnossapitoon vaikuttavat suorasti tai epäsuorasti useat lait ja määräykset riippuen reitin sijainnista ja muista tekijöistä.

Keskeisimmät laeista ovat kuntalaki ja laki kulutuspalveluiden turvallisuudesta. Kuntalain mukaan kunnan tehtävä on edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla. Reitit rakenteineen puolestaan ovat kuluttajapalveluita ja niiden tulee täyttää kuluttajaturvallisuuden vaatimukset. Kulutuspalvelulaki velvoittaa luontoreittien turvallisuudesta huolehtimiseen, riskien arviointiin ja tiedottamaan mahdollisista vaaroista kuluttajalle. Kulutuspalvelulaki velvoittaa palveluntarjoajaa pitämään kirjaa palveluun liittyvien vaarojen tunnistamisesta, riskienarvioinnista, suunnittelusta, toteutuksesta ja turvallisuuden seurannasta. Reitit eivät saa aiheuttaa käyttäjille tai muille reitin vaikutuspiirissä olevilla sellaista vaaraa, joka ei ole hyväksyttävissä.

Retkeilypalveluiden järjestämisen, perustamisen, rakentamisen ja kunnossapidon osalta lainsäädännön kirjo on mittava. Keskeinen lainsäädäntö on listattu tietolaatikkoon.

Keskeinen retkeilypalveluiden järjestämistä ohjaava lainsäädäntö

- Laki kulutuspalveluiden turvallisuudesta 185/2025
- Kuntalaki 410/2015
- Muinaismuistolaki 295/1963
- Ulkoilulaki 606/1973
- Maastoliikennelaki 1710/1995
- Alueidenkäyttölaki 132/1999
- Rakennusperintölaki 498/2010
- Pelastuslaki 379/2011
- Jätelaki 646/2011
- Liikuntalaki 390/2015
- Yksityistielaki 560/2018
- Luonnonsuojelulaki 9/2023
- Rakentamislaki 751/2023

2.3. Kävijä- ja asukaskyselyt

Retkeilyn palveluohjelman valmistelu pohjautui laajasti erilaisiin kävijä- ja asukaskyselyihin. Keskeiset kyselyt olivat retkeilypalveluiden kävijäkysely 2025, Tampereen strategiavalmistelun osallistumisen aineisto 2025 ja Tampereen kaupunkiseudun kysely 2023. Seuraavissa kappaleissa on esitetty retkeilyn palveluohjelman valmistelun näkökulmasta näiden kolmen kyselyn keskeiset tulokset. Palveluohjelman valmistelussa otettiin huomioon myös suora kävijä- ja asukaspalaute.

2.3.1. Retkeilypalveluiden kävijäkysely 2025

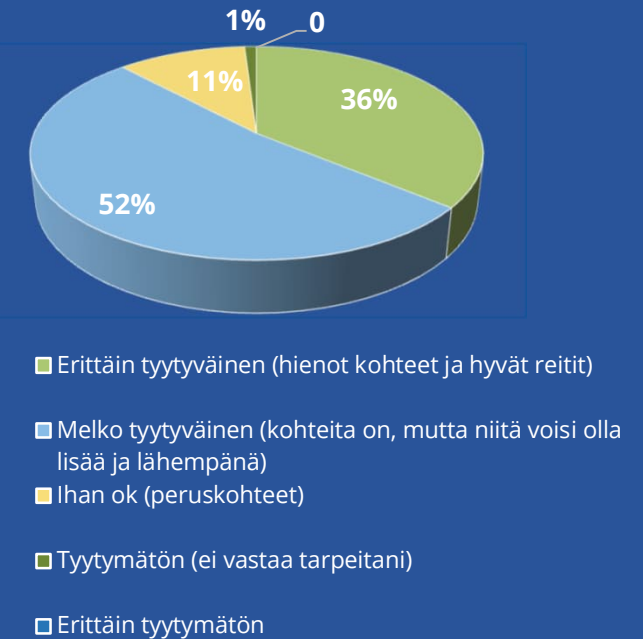
Keväällä 2025 toteutettiin verkkokyselynä retkeilyn kävijäkysely. Kysely oli avoinna kaksi viikkoa huhtikuussa. Kyselyyn vastasi 1082 henkilöä. Vastaajista oli tamperelaisia 50 %, muista Pirkanmaan kunnista vastaajia oli 22 % ja muualta Suomesta 28 %.

Yhteensä lähes 90 % vastaajista (n=725) oli erittäin tyytyväisiä tai melko tyytyväisiä Tampereen nykyisiin retkeilypalveluihin. Tyytyväisyys retkeilypalveluihin on hieman noussut vuoden 2019 kyselyyn verrattuna. Tuolloin vain kintulammin retkeilypalveluita tutkineessa kyselyssä palveluihin oli tyytyväisiä noin 85 % vastaajista.

Vuoden 2025 kyselyyn vastanneista 52 % kaipaa kuitenkin lisää ja lähempänä sijaitsevia retkeilykohteita. Vastaajat esittivätkin avoimessa palautteessa runsaasti palvelun kehittämiseksi toiveita. Avoimen palautteen kautta jätettiin 250 viestiä. Vastauksissa korostui neljä teemaa, joiden kehittämistä toivottiin:

1. Lisää julkisia kulkuyhteyksiä kohteille tai lisää julkisilla saavutettavia kohteita
2. Lisää merkittäviä helppokulkuisia reittejä sekä pidempiä reittejä
3. Lisää lähellä olevia nuotio- ja taukopaikkoja sekä yleisesti lisää retkeilykohteita
4. Lisää tiedottamista palveluista ja kohteista

Miten tyytyväinen olet Tampereen retkeilypalveluihin? (n=725)

2.3.2. Tampereen strategiavalmistelun osallistumisen aineisto

Tampere päivitti strategiansa vuoden 2025 aikana. Päivityksen tueksi kaupunki selvitti maaliskuussa tamperelaisten näkemyksiä laajasti erilaisilla kyselyillä kuten Kuntalaisen Tampere -kyselyllä sekä keskusteluilla ja työpajoilla. Osallistumisen kautta tavoitettiin kaikkiaan yli 7000 tamperelaista.

Kuntalaisen Tampere -kyselyyn vastanneet toivovat, että tulevaisuuden Tampere tarjoaisi mahdollisuuden virkistyä monipuolisessa lähiluonnossa. Tamperelaisten arjessa on tärkeää, että puistot ja viheralueet ovat lähellä. He kokevat, että arkea voisi parantaa muun mu-

assa huolehtimalla lähiluonnosta ja puistoista. Hyvinvoinnin haasteet ovat tärkein teema, joka kehittämisessä tulisi lähitulevaisuudessa ottaa huomioon.

Osallistumisen yhteenvedossa on mainittu muutamia retkeilypalveluiden järjestämiseen kytkeytyviä teemoja, joihin Tampereen kehittämisessä tulisi pyrkiä, ja jotka on tuotu myös osaksi tätä palveluohjelmaa. Nämä kolme teemaa ovat:

1. Hyvää ja sujuvaa arkea eri puolilla kaupunkia
  - vapaa-ajan harrastamisen edistäminen: matala kynnys, palveluista viestiminen ja luonnossa liikkuminen
  - toimintakyvyltään erilaisten tamperelaisten sekä esteettömyyden ja saavutettavuuden huomioiminen
2. Hyvinvointia ja yhdessäoloa
  - hyvinvointia edistämällä
3. Vaikuttavampaa yhteiskehittämistä
  - hyödyntämällä vaikuttamistoimielimiä valmistelussa
  - yhteistyöllä järjestöjen kanssa

Retkeilyn palveluohjelman valmistelussa on hyödynnetty strategiavalmistelun osallistumisen aineistoista julkaistua koostetta, joka on luettavissa kaupungin sivulla:

<https://www.tampere.fi/tampereen-strategia>

2.3.3. Tampereen kaupunkiseudun kysely 2023

Tampereen kaupunkiseudun asukaskysely valmistui talvella 2023. Kysely oli järjestyksessään toinen. Siihen vastasi yhteensä 5005 henkilöä. Vastaaajista oli tamperelaisia 60 %.

Kyselyssä vastaajia pyydettiin valitsemaan 11:stä eri kehittämisteemasta enintään kolme, jotka Tampereen kaupunkiseudulla olisivat tärkeimpiä seuraavan neljän vuoden aikana. Kaikissa tutkimuksen neljässä ikäryhmässä vastaajat asettivat 11:stä teemasta selvästi tärkeimmäksi teemaksi Luonto, virkistysalueet ja niihin liittyvät palvelut -teeman. Retkeilyn palveluohjelma edistää merkittäväällä tavalla kyselyssä tärkeimmäksi arvostetun kehittämisen teeman viemistä käytännön toimenpiteiksi.

Seuraavan sivun kuvassa on kaupunkiseudun kyselyn yhteenvedossa julkaistu kuva, jossa on esitetty vastaajien asettamassa tärkeysjärjestyksessä kaikki 11 teemaan.

Tampereen kaupunkiseudun kysely 2023:n yhteenvedo on luettavissa kokonaisuudessaan sivulla:

<https://tampereenseutu.fi/wp-content/uploads/2023/03/2023-Tampereen-kaupunkiseutu-asukaskyselyn-tulosraportti-MUOK.pdf>

”Mitkä olisivat mielestäsi tärkeimpiä kehittämisteemoja Tampereen kaupunkiseudulla seuraavan neljän vuoden aikana?”

TÄRKEYSJÄRJESTYS

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Suuret ikäluokat + <1945-64	Luonto, virkistys-alueet ja niihin liittyvät palvelut	Koettu turvallisuus muiden ihmisten keskuudessa	Asukkaiden terveellinen arki-liikkuminen	Ilmastotyö ja kestävä kehitys	Asuntotuotannon laatu	Eriytymiskehityksen eli segregaatiorjunta	Lähijuna-liikenne	Kuntien sähköiset palvelut asukkaille	Pyöräilyn ympäri-vuotuiset olosuhteet	Asukas-osallisuus	Monikulttuurisuuden ja monikielisyden tukeminen
Sukupolvi X 1965-81	Luonto, virkistys-alueet ja niihin liittyvät palvelut	Koettu turvallisuus muiden ihmisten keskuudessa	Lähijuna-liikenne	Eriytymiskehityksen eli segregaatiorjunta	Ilmastotyö ja kestävä kehitys	Asukkaiden terveellinen arki-liikkuminen	Asuntotuotannon laatu	Pyöräilyn ympäri-vuotuiset olosuhteet	Kuntien sähköiset palvelut asukkaille	Asukasosallisuus	Monikulttuurisuuden ja monikielisyden tukeminen
Millenniaalit 1982-94	Luonto, virkistys-alueet ja niihin liittyvät palvelut	Koettu turvallisuus muiden ihmisten keskuudessa	Ilmastotyö ja kestävä kehitys	Lähijuna-liikenne	Pyöräilyn ympäri-vuotuiset olosuhteet	Eriytymiskehityksen eli segregaatiorjunta	Asuntotuotannon laatu	Asukkaiden terveellinen arki-liikkuminen	Kuntien sähköiset palvelut asukkaille	Asukasosallisuus	Monikulttuurisuuden ja monikielisyden tukeminen
Zoomerit 1995-2010	Luonto, virkistys-alueet ja niihin liittyvät palvelut	Ilmastotyö ja kestävä kehitys	Koettu turvallisuus muiden ihmisten keskuudessa	Lähijuna-liikenne	Eriytymiskehityksen eli segregaatiorjunta	Asuntotuotannon laatu	Pyöräilyn ympäri-vuotuiset olosuhteet	Asukkaiden terveellinen arki-liikkuminen	Kuntien sähköiset palvelut asukkaille	Monikulttuurisuuden ja monikielisyden tukeminen	Asukasosallisuus

Tampereen kaupunkiseudun 11 annettua kehittämisteemaa, niiden tulos tärkeysjärjestyksessä sukupolvittain. Suuri asukaskysely 2022-2023

Lähde: <https://tampereenseutu.fi/tietoa-asukkaille/asukaskysely/>

2.4. Retkeilypalveluiden järjestämisen ja luonnossa liikkumisen vaikutukset

Liikkuminen luontoympäristöissä tavoittaa vuosi vuodelta enemmän ihmisiä. Tampereen kaupungin retkeilykohteiden taukopaikoilla käy vuosittain 220 000 vierailijaa (2024).

Retkeilypalveluiden tarve on parhaiten osoitettavissa tieteellisissä tutkimuksissa. Tutkimusten ja selvitysten mukaan yhteiskunnan hyvinvointi perustuu enenevässä määrin hyvin toteutettuihin ja kunnossapidettyihin luontoreitteihin, jotka sijoittuvat lähelle asutusta siten, että asukkaat pääsevät kotiovelta luontoon. Hyvinvoinnin perusta on helposti saavutettava arkiliikkuminen luontoympäristöissä.

Liikkumattomuuden kustannukset näkyvät yhteiskunnassa fyysisenä ja psyykkisenä oireiluna, jonka vaikutukset näkyvät valtion ja kuntien kasvavina menoina. Tampereen retkeilypalveluiden toteuttaminen on lisännyt liikkumista samassa suhteessa kuin palvelurakennetta on laajennettu. Tutkimukset ja selvitykset osoittavat, että opastetut luontoreitit vaikuttavat yhteiskuntaan monin tavoin.

Suomen ladun tekemän selvityksen mukaan kaikista liikkumisen tavoista kävely on suosituin ja eniten käytetty liikkumisen tapa. Retkeily ja muu luontoliikkuminen kävellen sijoittuu kaikissa selvityksissä tärkeimpien ja käytetyimpien liikkumistapojen joukkoon.

Retkeilypalveluilla on tutkitusti myönteisiä vaikutuksia ihmisten

psyykkiseen, fyysiseen, sosiaaliseen ja myös taloudelliseen hyvinvointiin. Luontoympäristöissä tapahtuva liikkuminen parantaa pienelläkin altistuksella psyykkistä vireystilaa, ja on lähes kaikille sopiva liikkumisen muoto, jonka fyysiset terveysvaikutukset muodostuvat ilman mittavia investointeja suorituspaikkoihin tai välineisiin.

Sosiaalinen hyvinvointi muodostuu perinteisestä luonnossa tapahtuvasta tasa-arvoisesta kanssakäymisestä, tervehtimisestä, huomioimisesta, yhteisestä luonnon tarkkailusta ja siitä, että liikkumiseen ei liity kilpailutilannetta.

Viime vuosina tutkimukset ovat keskittyneet myös retkeilystä saataisiin taloudellisiin yhteiskunnallisiin hyötyihin. UKK-instituutin tutkimukseen vertautuen Tampereen kaupungin retkeilypalveluihin sijoitettu euro tuottaa yhteiskunnalle noin kymmenkertaisen säästön terveysvaikutusten kautta. Metsähallituksen tutkimuksen mukaan kansallispuistojen retkeilyrakenteisiin sijoitettu euro tuottaa niin ikään noin kymmenkertaiset paikallistalousvaikutukset. Suurten kaupunkien läheisyydessä, missä majoitus- ja liikennepalveluiden roolin on vähäisempi, korostuvat talousvaikutusten rinnalla lähivirkistys- ja terveyshyödyt.

Tampereella toimii kymmenkunta yhdistystä, jotka edistävät retkeilypalveluiden käyttöä ja luontoliikkumista. Lajeina ja kiinnostuksen kohteina ovat muun muassa retkeily, melonta, polkujuoksu, maasto- ja retkipyöräily sekä luonnonsuojelu. Harrastajaryhmillä on usein ar-

vokasta tietoa palveluiden käytöstä ja yhteensovittamisen tavoista. Yhteistyö yhdistysten ja retkeilypalveluiden suunnittelun ja toteutuksen välillä on tärkeää – se lisää liikkumista sekä tuo lisäarvoa palvelujen sisältöön.

Luontomatkaileijat ja alan yritykset ovat riippuvaisia retkeilypalveluista. Tampereen kaupungin toteuttamat palvelut muodostavat perustan luontomatkaileyritysten toiminnalle – samaan tapaan kuin maantie rekkaliikenteelle. Ympärivuotisessa luontomatkaileussa on runsaasti potentiaalia, jota voidaan edistää tehokkaasti retkeilypalveluiden avulla.

Esteettömät luontoreitit helpottavat kaikkien liikkumista. Neljännes kaikista maailman ihmisistä on jollain tapaa esteellisiä liikkumisen suhteen. Pienikin lisäys esteettömien retkeilypalveluiden saralla lisää merkittävästi liikkumista.

Retkeilypalveluiden ohjaaminen valituille ja opastetuille reiteille lisää yleisesti liikkumista ja hyvinvointivaikutuksia, torjuu luonnon kulumista ja turvaa luontoarvoja.

Tampereen retkeilypalveluiden taloudellinen hyöty yhteiskunnalle 5,8 milj. € / vuosi

Tampereen retkeilypalveluiden hyöty aluetaloudelle noin 5 milj. € / vuosi

<https://www.sitra.fi/wp/wp-content/uploads/2024/10/luke-luontoympariston-terveysvaikutukset-ja-niiden-taloudellinen-merkitys.pdf>

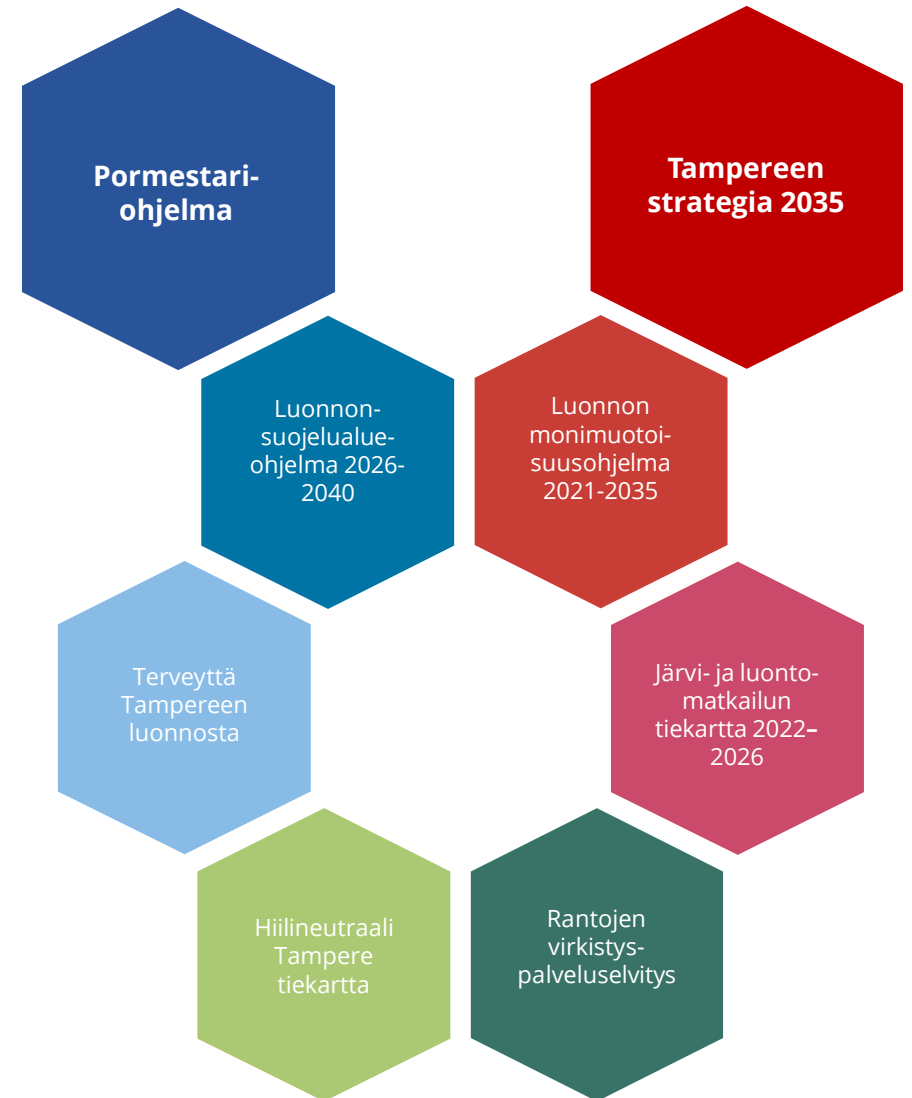
<https://ukkinstituutti.fi/ajankohtaista/selvitys-kansallispuistoissa-liikkuminen-saasti-yhteiskunnan-rahoja-164-miljoonaa-euroa-viime-vuonna/>

<https://www.metsa.fi/vapaa-aika-luonnossa/hyvinvointia-luonnosta/talushyotyja-luonnosta/kansallispuistojen-hyotyja-paikallistalouteen/>

<https://www.paralympia.fi/fi/47/luontokohteiden-esteettomyys>

Yhteenveto retkeilyn palveluohjelman valmistelun keskeisistä lähtökohdista

- Tampereen strategia 2035
- Ilmari Nurminen pormestariohjelma 2025–2029
- Maankäytön suunnitelmat
- Luonnon monimuotoisuusohjelma 2021–2035 (päivitys käynnissä v. 2025)
- Järvi- ja luontomatkailun tiekartta 2022–2026
- Tampereen kantakaupungin rantojen virkistyspalveluselvitys 2023
- Hiilineutraali Tampere -tiekartta
- Luonnonsuojelualueohjelma 2026–2040 (valmistelussa v. 2025)
- Terveyttä Tampereen luonnosta –selvitys (2022)
- Tampereen pyöräliikenteen kehittämisohjelma 2030
- Lainsäädäntö
- Kävijä- ja asukaskyselyiden tulokset ja kävijäpalaute
- Tutkimustieto luonnossa liikkumisen ja oleskelun merkityksistä ja vaikutuksista

3. Tampereen retkeilypalveluiden historia ja nykytila

3.1 Retkeilypalveluiden perusta luodaan vuosina 2017–2020

Tampereen kaupunki on tuottanut retkeilypalveluita vasta vuodesta 2017 alkaen, jolloin Kintulammin retkeilyalueen toteutus käynnistyi kaupungin liikuntapalveluiden teettämänä. Ennen vuotta 2017 Tampereen kaupungilla ei ollut opastettuja ja huollettuja retkeilypalveluita.

Kintulammille toteutettiin ensimmäisessä vaiheessa neljä laavaa ja 18 kilometriä reittejä. Palvelut rakennettiin noin 10 000 käyttäjän tarpeisiin, mutta kävijöiden määrä nousi jo ensimmäisenä vuotena nelinkertaiseksi. Kintulammin retkeilyalue perustettiin luonnonsuojelualueeksi vuonna 2018, ja kaksi vuotta myöhemmin Kintulammin retkeily- ja luonnonsuojelualue valittiin vuoden 2020 retkikohteeksi.

Retkeilyä edistettiin vuoden 2018 jälkeen uudistamalla luontopolkuja ja kartoittamalla retkeilytarpeita. Kaupunki laati vuonna 2019 Luontovirkistyspalveluohjelman, jossa kuvattiin ja arvioitiin olemassa olevat luontovirkistyspalvelut ja toimintatavat. Työn yhtenä tuloksena kokonaisuus organisoitiin uudelleen ja palvelun järjestäminen keskitettiin yhdelle yksikölle.

3.2 Retkeilyn kehitysohjelma laajentaa suunnitellusti palveluita vuosina 2021–2025

Luontovirkistyspalveluohjelmassa määriteltiin, että kiinteistötoimi vastaa vuodesta 2021 alkaen kaupungin retkeilypalveluista. Vuonna 2020 kiinteistötoimi ja Ekokumppanit Oy valmistelivat retkeilyn kehitysohjelman 2021–2025, joka ohjasi retkeilypalveluiden järjestämistä ja kehittämistä sekä talouden suunnittelua.

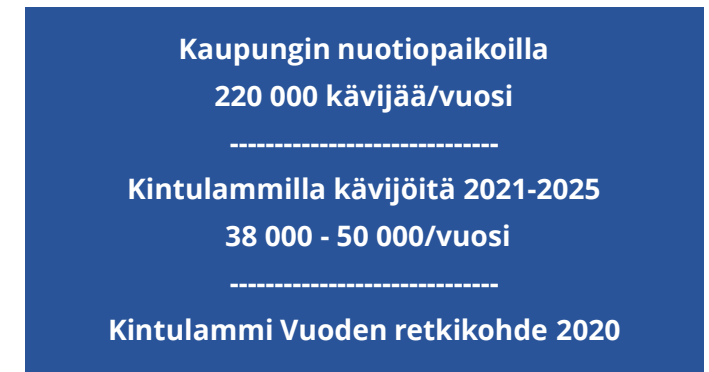
Kehitysohjelman aikana retkeilypalveluita lisättiin ja parannettiin suunnitellusti koko kaupungin alueella. Alkuvaiheessa toiminta-alueena olivat asemakaavan ulkopuoliset alueet, mutta jo varhaisessa vaiheessa havaittiin, että suurin kysyntä kohdistuu lähiretkeilykohteisiin. Koronaviruspandemian jälkeisen ajan kokemukset vahvistivat käsitystä siitä, että lähiretkeily on juurtunut asukkaiden arki-liikkumisen tavaksi.

Vuosina 2021–2025 toteutettiin 23 nuotiopaikkaa ja viisi arkkitehtoisesti mielenkiintoista laavaa. Retkeily- ja luontopolkureittejä lisättiin 47 kilometriä sekä esteettömiä luontoreittejä 1,6 kilometriä.

Pyhä- ja Näsijärven palveluita kehitettiin erityisesti melontamahdollisuudet huomioiden. Pyhäjärvellä palvelut painottuvat saarikohteisiin, kun taas Näsijärvellä suurin osa palveluista sijoittuu kantakaupungin

ranta-alueille. Kauppi-Niihaman ranta-alueelle valmistui kolme virallista nuotiopaikkaa, joista on yhteys kaupungin ensimmäiseen, 11 kilometriä pitkään maastopyöräilyn reittiin. Kiimajoen melontareitti taukopaikkoineen uudistettiin ja laajennettiin v. 2021 kehitysohjelman tuloksena.

Nuotiopaikkojen määrän lisääntyessä vuosina 2021–2025, ovat niiden kävijämäärät kasvaneet samassa tahdissa. Kaupungin nuotiopaikkojen kävijämääriä mitataan vakiintuneella menetelmällä – vuonna 2024 nuotiopaikoilla oli jo 220 000 käyttökertaa. Kävijämääriltään kaupungin merkittävimmät rakennetut retkeilykohteet ovat Kintulammin retkeily- ja luonnonsuojelualue sekä Hervantajärven retkeilyalue, joissa käy noin 40 % kaikista mitatuista kävijöistä.

Tampereen retkeilypalvelut 2025

Tampereen retkeilypalveluiden rakenteet vuoden 2025 lopussa

- 30 taukopaikkaa
- 9 kpl laavuja
- 25 liiteriä
- 62 km retkeily- ja luontopolkureittejä
- 1,9 km esteettömiä luontopolkureittejä
- 2 kpl esteettömiä katselulaitureita
- 11 km maastopyöräreittejä
- 50 km melontareittejä
- 18 kpl kuivakäymälöitä
- Yhdeksästä luontopolusta yksi uudistamatta
- Yksi opastettu metsäteemapolku perustettu

3.3 Retkeilypalveluiden tila vuonna 2025

Vuonna 2025 Tampereen retkeilypalveluiden kohteiden laatu on pääosin hyvällä tasolla, kun taas kohteiden määrä on tyydyttävä. Kaikki kantakaupungin kohteet ovat suuren käyttöpaineen alla. Kävijämäärät ovat suosituimmilla kohteilla korkeat ja käyttöpaine on paikoin jo liiankin voimakas. Palvelun järjestäminen osoittaa selvästi, että kustannustehokas ja laadukas toteutus on tuottanut merkittävästi luonnossa liikkumista ja oleskelua, mikä palautuu kaupungille monina hyötyinä.

Lähemmäksi asutusta toteutetut reitit ja kohteet ovat vähentäneet kauempana sijaitsevien kohteiden kuten Kintulammien retkeily- ja luonnonsuojelualueen käyttöä ja tasanneet käyttöpainetta alueellisesti. Samalla on pystytty vaikuttamaan paikoin luonnon kulumiseen retkeilyn kohteilla.

Palvelun järjestämiselle vuonna 2021 asetetut päätavoitteet: edunvalvonta, huolto ja hoito sekä kehitys ovat nykyisellään vakiintuneet osaksi tavanomaista toimintaa. Retkeilypalvelut tunnetaan ja tunnustetaan kaupunkiorganisaatiossa ja otetaan huomioon kaupungin valmisteluprosesseissa.

Tampereen retkeilypalveluiden tilanne vuoden 2025 lopussa on kuvattu tämän sivun kartassa. Tietolaatikossa kuvattu palvelurakenne on toteutunut suunnitellusti, mutta nykytilassaan se ei vielä palvele virkistyskäytön kaikkia tarpeita. Palvelut keskittyvät Kintulammille, Etelä-Tampereelle, Kiimajoen melontareitille sekä Näsijärven ja Pyhäjärven ranta-alueille. Alueellisessa kattavuudessa on nähtävissä puutteita – ja esimerkiksi reitit eivät vielä muodosta kattavasti yhtenäisiä reitistöjä. Erityisesti Kauppi-Niihaman palvelut ovat alueen laajuuteen nähden vielä toistaiseksi suppeat.

Seuraavan sivun kartassa on kuvattu tarkemmin kaupungin luontovirkistykseen reittien eli retkeilyreittien, luontopolkujen ja hiihtolatupohjien sijoittuminen kantakaupungin yleis- ja asema-kaavojen alueille. Hiihtolatut ovat metsäisen reittiverkoston päärunko. Ladut ovat liikuntapalveluiden vastuulla.

Retkeilypalveluita toteuttavan Ekokumppanit Oy:n luontotiimi käsittää vuonna 2025 viisi henkilötyövuotta: ympäristösuunnittelija ja neljä ympäristönhoitajaa. Vuotuisen työohjelman toteutuksesta vastaa koko tiimi – resurssien määrä on erityisesti kunnossapito- ja viestintätarpeeseen nähden niukka. Kohteiden toteutuksen ja kunnossapidon lisäksi tehtäviin kuuluu yhteistyötä, viestintää, palveluiden käytön seuranta sekä raportointi.

Retkeilyn reitit ja hiihtoladut kantakaupungissa

Retkeilyn reitit sijoittuvat ensisijaisesti yleiskaavan viheralueille ja joissakin tilanteissa asemakaavan metsäisille viheralueille

- Yleiskaavan viheralue
- Asemakaavan viheralue
- Retkeilyreitti
- Melontareitti
- Luontopolku
- Maastopyöräreitti
- Hiihtolatu (liikuntapalvelut)

4. Retkeilypalveluiden kehittäminen 2026–2035

4.1. Visiona retkeilypääkaupunki

Tavoitteena on rakentaa Tampereesta retkeilypääkaupunki, joka kutsuu luontoon niin asukkaat kuin matkailijat. Retkeilypääkaupungissa on monipuoliset, laadukkaat ja helposti saavutettavat retkeilymahdollisuudet lähellä kaikkia tamperelaisia – jokaisena vuodenaikana. Kehittämisen perustana on kestävyys ja vastuullisuus.

Retkeilypääkaupunki on paikka, joka on täynnä mahdollisuuksia elämyksiin. Se on paikka, joka tarjoaa puitteet arkeen ja juhlaan, ja jossa jokainen löytää oman polkunsä – olipa kyse elvyttävästä hetkestä luontoreitillä, pyöräretkestä nuotiopaikalle tai saariseikkailusta kanootilla. Retkeilypääkaupungin polut johtavat kohti yhteisöllistä ja hyvinvoivaa elämää. Ne tarjoavat asukkaille mahdollisuuden turvalliseen luonnossa liikkumiseen opastetuilla reiteillä kohti viihtyisiä taukopaikkoja.

Kotimaiset ja kansainväliset matkailijat saapuvat retkeilypääkaupunkiin tutustumaan järvi- ja luontokohteisiin kansallispuistojen tapaan. Houkuttimena on kaunis luonto, erinomainen tarinallinen viestintä, hyvin ylläpidetyt reitit, arkkitehtonisesti mielenkiintoiset rakenteet sekä kohteiden ja reittien helppo saavutettavuus.

**Retkeilypääkaupungissa
laadukkaat ja helposti
saavutettavat retkeilypalvelut
kattavat monipuolisesti asukkaiden
ja matkailijoiden tarpeet vuoden
ympäri edistämällä terveyttä ja
hyvinvointia ja tarjoten
mahdollisuuksia elämyksiin**

4.2. Ohjelman kustannukset ja hyödyt

Pitkän aikavälin tavoitteena on kaksinkertaistaa retkeilyn palvelurakennetta vuoden 2025 tasoon verrattuna. Palvelurakenteen lisäämisen kustannusarvio on yhteensä noin 7,7 miljoonaa euroa. Ohjelmakaudella kunnossapidon kustannukset ovat keskimäärin 560 000 euroa vuodessa ja investointien kustannukset noin 210 000 euroa vuodessa. Kokonaisrahoitustarve pysyy ohjelmakauden ajan samalla tasolla – loppua kohden investointien tarve vähenee ja kunnossapidon kustannukset kasvavat.

Retkeilypalveluiden tuottaminen on kävijämääriin ja saavutettuihin hyötyihin nähden kustannustehokasta. Yhden uuden taukopaikan toteutus – sisältäen laavun, tulipaikan, liiterin ja kuivakäymälän – maksaa keskimäärin 50 000 euroa, ja reittikilometrin rakentaminen noin 8 000 euroa. Laadukkaasti toteutetut palvelut tuottavat merkittäviä aluetalousvaikutuksia suhteessa sijoitettuun pääomaan. Yleisesti aluetalousvaikutusten arvioidaan olevat noin kymmenkertaiset verrattuna investointeihin.

Palveluiden kustannustaso pysyy ohjelmakauden ajan vakaana kävijäkohtaista kustannusta (€/kävijä) tarkasteltaessa: palvelutarjonnan kaksinkertaistuessa kustannukset kasvavat samassa tahdissa.

Houkuttelevat ja helposti saavutettavat kohteet sekä laadukas viestintä lisäävät luonnossa liikkumista ja tuottavat merkittäviä psyykkisiä, fyysisiä ja sosiaalisia hyvinvointivaikutuksia. Tämä tuo säästöjä erityisesti kansansairauksien ehkäisyssä ja työkyvyn säilyttämisessä – hyötyjä, jotka näkyvät sekä yhteiskunnan että kaupungin taloudessa. Myös terveysvaikutusten on yleisesti arvioitu tuottavan säästöjä kymmenkertaisesti investointeihin verrattuna.

Ohjelman toteutuksen kustannukset ovat yhteensä 7,7 miljoonaa euroa

- Kunnossapito 560 000 €/v
- Investoinnit 210 000 €/v

Kokonaisuuden toteuttaminen edellyttää lisärahoitusta keskimäärin 310 000 € / vuosi suhteessa v. 2026 talousarvioesitykseen

Retkeilypalvelut ja käyttäjämäärät kaksinkertaistetaan suhteessa vuoden 2025 tilanteeseen

Mahdollistetaan monipuolisesti järvi- ja luontomatkailun kasvua

4.3. Polku kohti retkeilypääkaupunkia

Retkeilyn palveluohjelma osoittaa polun kohti retkeilypääkaupunkia vuosina 2026–2035. Retkeilypääkaupunkia rakennetaan pitkäjänteisesti, vaiheittain ja suunnitelmallisesti. Matkan varrella on tärkeää varmistaa saavutettu palvelutaso ja retkeilyn kohteiden laadukas kunnossapito.

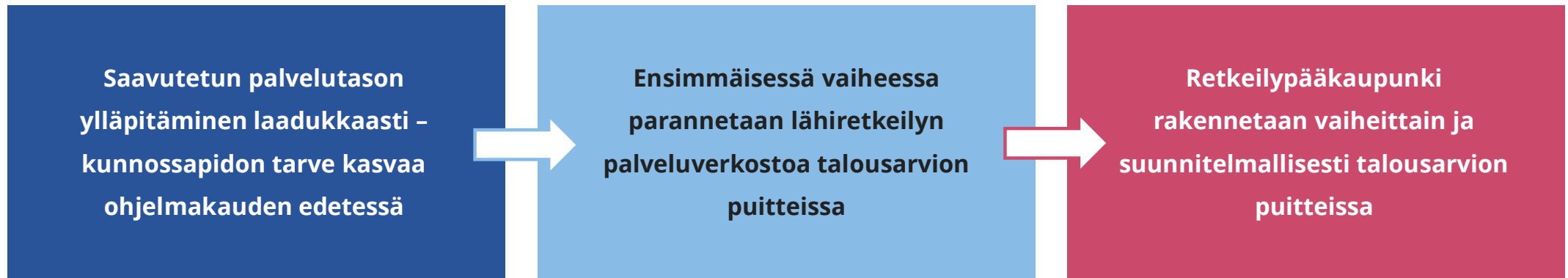
Retkeilypääkaupungin rakentaminen käynnistyy lähiretkeilyn palveluverkoston täydentämisellä – reitityksiä ja taukopaikkoja lisätään lä-

hellä asukkaita. Myös retkeilykohteiden saavutettavuutta parannetaan edelleen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Ensisijaista on myös luonnossa liikkumiseen kannustaminen aktiivisella ja monipuolisella viestinnällä terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Tavoitteena on saattaa ohjelman mukainen retkeilypääkaupunki valmiiksi vuoteen 2035 mennessä. Toteutuksen etenemiseen vaikuttaa kaupungin taloudellinen tilanne. Palvelutaso ja investointien määrärahat päätetään vuosittain talousarvion hyväksymisen yhteydessä, minkä puitteissa retkeilypääkaupungin toteutus etenee.

Työssä esitetään luvussa 4.4 retkeilypalveluiden järjestämisen periaatteet, jotka ohjaavat kaikkea toimintaa – retkeilyn kehittämistä, uusien kohteiden suunnittelua ja toteutusta, kunnossapitoa, retkeilyn viestintää ja vuorovaikutusta sekä ohjelman toteutuksen seuranta. Luvussa 4.5 kuvataan yleispiirteisesti ja ohjeellisena toimenpiteet, joita edistetään ohjelmakaudella. Esitetyt toimenpiteet ohjaavat toteutus suunnitelmien vuorovaikutteista valmistelua. Toteutus suunnitelmien valmistuttua käynnistyy konkreettinen taukopaikkojen ja muiden rakenteiden rakentaminen sekä reittien perustaminen maastoon.

Retkeilypääkaupunkia toteutetaan pitkäjänteisesti ja vaiheittain palveluohjelman mukaisesti laadittavien toteutussuunnitelmien pohjalta

4.4. Retkeilypalveluiden järjestämisen periaatteet

Retkeilypalveluiden järjestämistä ohjaavat neljä pääperiaatetta. Näiden periaatteiden edistämiseksi on linjattu keinoja, joita toteutetaan vuotuisen määrärahoituksen mahdollistamalla volyyymilla.

Terveyttä ja hyvinvointia luonnossa liikkumalla vuoden ympäri

- Retkeilypalvelut ovat käytettävissä jokaisena vuoden aikana: Retkeilyalueiden tiet ja pysäköintipaikat ovat käytössä ympärivuotisesti. Saarikohteet ovat helposti tavoitettavissa avovesiaikaan veneellä tai meloen sekä jään aikana jalkaisin. Polttopuita on saatavilla aina.
- Monikanavaisen päivittäisviestinnän toteuttaminen aktiivisesti: Viestitään retkeilymahdollisuuksista ja luonnossa liikkumisen merkityksestä myös muilla kielillä kuin suomella. Motivoidaan luonnossa liikkumiseen esimerkiksi erilaisilla kampanjoilla. Osallistutaan tapahtumiin ja messuille näkyvyyden parantamiseksi.
- Luontoliikkuminen osaksi arkiliikkumista: Lisätään palveluita ja niistä viestimistä asutuksen läheisyydessä siten, että lähiluontoreittien käytöstä tulee luonnollinen tapa toteuttaa arkiliikkumista. Toteutetaan esimerkiksi otsalamppukampanja tukemaan talviaikaista liikkumista luonnossa.
- Talviajan retkiluistelu-, järvilatu- ja jääkävelyreittejä kehitetään retkeilyalueilla ja niiden lähistöllä yhteistyössä liikuntapalveluiden sekä Ekokumppanien kanssa.

- Huomioidaan lasten ja nuorten tutustuttaminen retkeilypalveluihin osana päiväkotij- ja koulupäiviä yhteistyössä retkeilypalveluiden kanssa, jotta liikkuminen ja retkeilyinnostus heräisi ja jatkuisi myöhemmin aikuisena. Luonnossa liikkumisella on tutkimusten mukaan merkittäviä mielenterveydellisiä vaikutuksia sekä kustannusvaikutuksia lasten ja nuorten hyvinvoinnille.

Luonto lähelle kaikkia

- Lähiretkeilyn reittien ja kohteiden lisääminen: Retkeilyn palveluverkoston täydentämisessä on ensisijaisena asutuksen lähellä olevien palveluiden lisääminen kattavasti eri puolilla kaupunkia.
- Luonnon saavutettavuuden parantaminen: Tehdään yhteistyötä joukkoliikenteen yhteyksien kehittämisessä retkeilyn kohteille ja lisätään kohteita joukkoliikenteen yhteyksien lähelle. Parannetaan opastusta retkeilyn reiteille yhteistyössä kaupungin eri yksiköiden kuten liikennesuunnittelun kanssa.
- Edistetään retkeilyn kohteille saapumista ensisijaisesti kävellen, polkupyörällä ja joukkoliikenteellä. Selvitetään toteutussuunnittelussa pyöräpysäköinnin tarve retkeilykohteiden lähtöpaikoilla, sekä huomioidaan henkilöautojen pysäköinnin tarve.
- Esteettömien retkeilyreittien ja kohteiden lisääminen: Kaikkien reittien ja kohteiden toteutuksessa lähtökohtana on kaikille sopivat, helpot reitit. Varsinaisten esteettömien kohteiden toteutus tapahtuu erillisrahoituksen ja erillisen toteutussuunnitelman mukaisesti.

Retkeilyä kestävästi ja vastuullisesti

- Luontoarvojen turvaaminen: Ohjataan kulkua pois luontoarvoiltaan merkittäviltä kohteilta ja herkästi kuluvilta alueilta. Lisätään retkeilypalveluita luonnonsuojelualueiden ulkopuolelle luontoarvojen turvaamiseksi ja käyttöpaineen tasaamiseksi. Luontoarvot ovat lähtökohtana retkeilyn kohteiden toteutussuunnittelussa.
- Kulttuuriarvojen säilyttäminen: Vaalitaan ja suojellaan rakenteita ja luontonäkymiä muun muassa ohjaamalla kulkua. Tehdään yhteistyötä Pirkanmaan maakuntamuseon kanssa kiinteiden muinaisjäännösten ja muiden arkeologisten kohteiden suojelemiseksi mm. toteutussuunnitelmien valmistelussa.
- Opastetaan kestäväan ja vastuulliseen luonnossa liikkumiseen: Lisätään retkeilyn ja muun luontoliikkumisen opastusta, esimerkiksi tulentekoon liittyen. Päivitetään Outdoors Tampere -sivuston retkeilyetiketti ja lisätään sivustolle maastopyöräilyetiketti.
- Toteutetaan retkeilyn rakenteet ja kunnossapito kestävästi: Kaikessa uuden rakentamisessa otetaan huomioon luontoystävälliset materiaalit ja työtavat. Pyritään minimoimaan luonnonvarojen käyttö kaikessa retkeilypalveluihin liittyvässä työssä, liikkumisessa ja kunnossapidossa.

Yhdessä tekemällä kohti retkeilypääkaupunkia

- Monipuolinen yhteistyö ja yhteistyön tapojen kehittäminen: Tehdään yhteistyötä keskeisten toimijoiden kanssa kuten kaupungin yksiköt, Tampereen kaupunkiseutu, Pirkanmaan virkistysalueyhdistys, ministeriöt, yhdistykset ja järjestöt, oppilaitokset sekä viralliset vaikuttajatoimielimet sekä asukkaat ja vierailijat.
- Harrastajaryhmien tarpeiden yhteensovittaminen: Tehdään sidosryhmäyhteistyötä ja suunnitellaan yhteiskäyttöreittejä. Maastopyöräilylle pyritään kehittämään omia erillisiä reittejään, kun mahdollista.
- Luontomatkailun yritystoiminnan liittäminen retkeilypalveluihin: Toimitaan yhdessä yritysten kanssa ja luodaan puitteita yritystoiminnalle. Toteutussuunnittelussa huomioidaan järvi- ja luontomatkailun konkreettinen edistäminen yhdessä yritysten kanssa. Tehdään yhteistyötä Visit Tampereen ja Business Tampereen kanssa.

Retkeilypääkaupunki 2035 havainnekuva

4.5. Palveluohjelman toteuttaminen käytännössä

Retkeilyn palveluohjelman ensimmäisenä toimenpiteenä käynnistetään vuonna 2026 retkeilyn kohdekorttien laatiminen. Kohdekortit ovat jatkuvasti päivittyviä ja luonteeltaan informatiivisia. Ne toimivat yksittäisten kohteiden toteutussuunnittelun lähtötietona tuoden suunnitteluun mukaan alueellisen tarkastelun näkökulman. Kohdekortteja hyödynnetään myös viestinnässä.

Kohdekortit valmistellaan kahdeksalle tunnistetulle, yhtenäiselle aluekokonaisuudelle, jotka ovat: Kauppi-Niihama, Länsi-Tampere, Peltolampi-Hervantajärvi, Näsijärven vesistö, Pyhäjärven vesistö, Ojala, Kintulampi, Maisansalo-Terälahti.

Kohdekorteissa kuvataan alueen nykyiset retkeilypalvelut ja alueen palveluiden täydennystarve, joka tarkoittaa palveluohjelman seuraavalla sivulla esitettyä ohjeellista palveluverkoston täydennystarvetta. Alueiden palvelutarvetta arvioidaan mm. käyttäjien tarpeiden sekä alueen nykyisen ja tulevaisuuden virkistyskäyttöpaineen näkökulmasta. Palvelutarpeen tarkastelussa huomioidaan myös esimerkiksi kaavatilanne, alueen muut toiminnot sekä nykyisten palveluiden saavutettavuus ja saavutettavuuden parantaminen.

Retkeilyn palveluverkostoa täydennetään reiteillä ja taukopaikoilla kohteen mukaisine palveluvarusteineen. Uutena rakenteena palveluohjelmassa ovat varauslaavut, joita esitetään Näsijärven ja Kintulammin alueille vastaamaan kävijöiden ja luontoalan yritysten tarpeeseen.

Aluekokonaisuuksien rinnalla tarkastellaan reitityksiä retkeilykohteille koko kaupungin alueella, jotta ne rakentuvat kattavaksi

opastetuksi verkostoksi yhdessä kevyenliikenteen väylien ja muiden rakennettujen reittien kanssa. Retkeilyn pitkät kaupunkireitit ja asutusalueilta retkeilyn kohteille johdattelevat pääyhteysreitit suunnitellaan järkevinä toiminnollisina kokonaisuuksina. Suunnittelussa tavoitellaan kaikille sopivia ja eri käyttömuotoja palvelevia reittejä. Reitityksissä hyödynnetään ensisijaisesti olemassa olevia valmiita polkuja. Reitit toteutetaan ja ylläpidetään polkumaisina ja kapeina. Kaupunkialueen luontopolkuverkostoa täydennetään opastetuilla luonto- ja metsäteemapoluilla. Luonnonsuojelualueille lisätään infotauluja.

Kohdekortit toimivat tietopohjana yksityiskohtaisten retkeilyn reittien ja kohteiden toteutussuunnitelmien valmistelussa. Lähtökohtana ovat myös mm. luontotiedot ja muinaisjäännökset. Suunnittelussa hyödynnetään kattavasti paikkatietoa ja selvityksiä kuten analyysia alueiden kulumisherkkyydestä. Toteutussuunnitelmat valmistellaan vuorovaikutuksessa kaupungin sisäisten ja ulkoisten yhteistyötahojen kanssa. Toteutussuunnitelmien laadinta käynnistyy vuonna 2026. Toteutussuunnitelmia laaditaan vaiheittain lähivuosien toteutuksen tarpeisiin.

Tämän sivun kartassa on esitetty havainnekuvana retkeilypääkaupungin reitit ja kohteet, kun toteutus on valmis. Tavoitevuodeksi on asetettu 2035 - toteutus etenee kuitenkin määrärahoituksen ehdoilla. Havainnekuva täydentää seuraavalla sivulla esitetty ohjeelliset palveluverkoston täydennystarpeet.

Palveluohjelman käytännön toteutus moniulotteisessa toimintaympäristössä edellyttää vielä paljon työtä - selvityksiä, viestintää, vuorovaikutusta, yhteensovittamista ja suunnittelua - ennen kuin lukuisista yksittäisistä asioista rakentuu kustannustehokkaasti ja kestävästi toimiva kokonaisuus.

Ohjeelliset palveluverkoston täydennystarpeet

Retkeilyn kohdekorttien valmistelun osana tarkennetaan tässä esitettyä aluekokonaisuuksien palvelutarvetta. Toimenpide-esitykset pannaan täytäntöön toteutussuunnitelmilla, joiden valmistelua retkeilypalveluohjelma tukee ja ohjaa. Kohteiden ja reittien toteutussuunnitelmat valmistellaan järkevinä kokonaisuuksina vuorovaikutteisesti ottaen huomioon yhtenäisen palveluverkon rakentuminen, luonnolle koituvien haittojen välttäminen ja vision toteuttaminen.

Kauppi-Niihama

- Reititys toteutetaan pääosin yhteiskäyttöreitteinä, joista osa soveltuu helppoon maastopyöräilyyn
- Itä-länsisuuntainen yhteiskäyttöreitti
- Etelä-pohjoissuuntaiset kaupunki- ja yhteysreitit
- Uusia taukopaikkoja palveluineen esim. Näsijärven ranta-alue, Niihamaan maja, Alasjärven ympäristö
- Uusille ja vanhoille taukopaikoille tarkoituksenmukaiset palvelut
- Retkeilypalveluiden kehittämisessä huomioidaan alueen yritystoiminnan mahdollisuudet

Länsi-Tampere

- Seutureitit Ylöjärvelle, Nokialle ja Pirkkalaan
- Itä-länsisuuntainen reitti Epilänharjulle, Pyynikille ja edelleen Kauppiin
- Uusia taukopaikkoja palveluineen esim. Suomensaari, Villillä, Mustavuori, Tohlopinsuo

Maisansalo-Terälahti seutu

- Alueen reititys Polsonlahti, Maisansalo, Murikka
- Uusia taukopaikkoja palveluineen esim. Polsonlahti II
- Retkeilypalveluiden kehittämisessä huomioidaan alueen yritystoiminnan mahdollisuudet

Näsijärven vesistö

- Talvikäytön kehittäminen reitityksin ja palveluiden kytkeminen reitteihin
- Varauslaavu palvelun kehittäminen
- Paarlahden palveluiden kehittäminen
- Järvi- ja luontomatka-olosuhteiden parantaminen yhdessä satamatoimiston kanssa
- Melonnan palveluiden kehittäminen
- Uusia taukopaikkoja esim. Paarlahti, Kämmenniemi
- Kalastuskohteiden kehittäminen

Pyhäjärven vesistö

- Viikinsaaren luonnonsuojelualueen palveluiden parantaminen
- Uusia taukopaikkoja esim. Pyynikinsaaret, Härmälänsaari
- Alueen uusille ja vanhoille taukopaikoille tarkoituksenmukaiset palvelut
- Melonnan palveluiden kehittäminen
- Järvi- ja luontomatka-olosuhteiden parantaminen yhdessä satamatoimiston kautta
- Kalastuskohteiden kehittäminen

Ojala

- Reitti Kaupista Ojalan kautta Kintulammille
- Seutureitti Kangasalan Kaarinapolulle
- Uusia taukopaikkoja palveluineen esim. Haapakorpi, Ojala, Atala

Kintulammi

- Alueen lisäreititykset nojautuen vanhaan hoito- ja käyttösuunnitelmaan.
- Uusia taukopaikkoja esim. Ruutanajärvi
- varauslaavu Kaulamoisen järvelle
- Ennallistamiskohteiden infotaulut
- Ulkoilureittisuunnitelman mukainen Teeren taival reitti palveluineen valmiiksi (Kintulammi-Pukala-Orivesi) ja palveluiden täydentäminen mm. varauslaavu
- Retkeilypalveluiden kehittämisessä huomioidaan alueen yritystoiminnan mahdollisuudet

Peltolampi-Hervantajärvi välinen alue

- Aluekokonaisuuden yhdistäminen uudella reitityksellä
- Seutureitit Peltolammilta Pirkkalaan ja Hervantajärveltä Lempäälään
- Särkijärvi-Suolijärvi-Hervantajärvi melontareitti
- Uusia taukopaikkoja palveluineen esim. Västringinmäen ja Valkaman välinen alue, Lukonlahdentien länsipuoli, Peltolampi

Muut toimenpiteet

- Kaupunkireittien sekä kokoavien yhteysreittien osoittaminen asuinalueilta retkeilyalueille ja luontoreiteille
- Uusi metsäteemapolku Solkivuoreen
- Luontopolun uudistaminen Iidesjärvellä
- Uusia luonto- ja metsäteemapolkuja täydentämään verkostoa
- Uusia infotauluja luonnonsuojelualueille
- Pikkujärvien kalastuskohteiden kehittäminen

5. Kunnossapito

Kunnossapidon ohjaus

Kaupungin toteuttamat retkeilyreitit, laavut, liiterit ja muut osoitetut ja merkityt reitit ja rakenteet ovat kaupungin tarjoamia palveluita, joiden turvallista käyttöä ohjaa laki kulutuspalveluiden turvallisuudesta (185/2025).

Vuonna 2026 julkaistaan kaksi Rakennustietosäätiön RT-korttia, joista toisessa käsitellään reittien suunnittelua ja perustamista ja toisessa reittien rakenteita ja kunnossapitoa. Julkaistavat RT-kortit toimivat jatkossa ohjaavana asiakirjana turvallisten ja kestävien reittien toteuttamisessa, rakentamisessa ja kunnossapidossa Tampereella.

Kunnossapidon tehtävät ja vuosisuunnittelu

Retkeilypalveluiden turvallisen ja lisääntyvän käytön edellytys on hyvin kunnossapidetyt, laadukkaat reittirakenteet. Reittirakenteiden kunnossapito sisältää reittipohjien lisäksi kohteiden taukopaikat, erilaiset opastuspisteet ja opasteet, käytön ja kulun ohjaus sekä palveluiden käytön valvonta virka-aikana. Kunnossapidon tehtävä on maastorakenteen uusimisen ja huoltamisen lisäksi kalusto- ja työtilahuollon järjestäminen.

Kunnossapidossa työvuodesta puolet kuluu käymäläjäte- ja poltto-puuhuollon toteutuksissa ja toinen puoli vuodesta uusitaan, korjataan ja huolletaan palvelurakennetta. Palvelurakenteen huoltotarpeet kartoitetaan valvontakäynneillä, joita tehdään kaikille retkeilyn reiteille ja kohteille. Valvontakäynneillä arvioidaan reittien ja rakenteiden kulumista ja kunnostustarvetta sekä kirjataan huomiot työkalenteriin varsinaisten huoltokäyntien kohdentamiseksi. Valvon-

takäyntien pääasiallisena tehtävänä on viikkohuolto, joka sisältää pienimuotoisia ylläpitotoimia, tuhkien tyhjennykset nuotioista, kuiva-käymälöiden hoitoa sekä reittien ja taukopaikkojen ympäristön ja varustuksen tarkastuksen.

Huolto- ja hoitotoita toteutetaan vakiintunein tavoin kävellen tai kevyellä moottorikelkka-, mönkijä- ja venekalustolla ympäri vuoden kaikissa olosuhteissa.

Myös Kintulammin retkeily- ja luonnonsuojelualueella sijaitsevien vuokramökkien vuokrausjärjestelmä sekä tilojen huolto ja hoito kuuluvat kunnossapidon tehtäviin. Kämpin vuokrausjärjestelmä on automaattinen, mutta vaatii digitaalisten alustojen päivityksiä ja tilitysten hoitoa. Kämpin tilojen ylläpito sisältää puuhuollon lisäksi perussiivouksen, jätehuollon ja ulkoalueiden kunnossapidon. Tilojen rakennusten ylläpidosta vastaa Tampereen tilapalvelut Oy.

Retkeilyrakenteiden suunnittelussa ennakoidaan rakenteiden kunnossapito, kuten esimerkiksi taukopaikkojen kesä- tai talviaikaiset huoltoreitit. Esimerkiksi pitkospuiden asennussuunnittelu edellyttää vuoden eri jaksoille määriteltyä työsuunnittelua, vaikka itse rakentamis- tai korjaustyö kohteella olisikin toimenpiteenä lyhytaikainen. Materiaalit kuljetetaan maastoon useimmiten talvella ja asennetaan kesällä.

Retkeilyrakenteiden elinkaari on normaaliin kaupunkirakentamiseen verrattuna lyhyt. Suurin osa rakenteesta on kylmiä rakenteita ja alttiina ympärivuotiselle sääkosketukselle. Rakentamisen kohteet sijaitsevat usein metsäympäristöissä, kaukana tiestöstä, mistä johtu-

en rakenteet ja materiaalit ovat useimmiten mahdollisimman kevyitä. Toisaalta rakentamisen materiaaleina pyritään käyttämään mahdollisimman ympäristöystävällisiä materiaaleja, jotka hajoavat elinkaarensa jälkeen maastoon. Materiaalien ja rakenteiden keveyden, käyttöä ja käyttökulutuksen vuoksi retkeilyrakenteiden kunnossapito ja hoito järjestetään siten, että reagointi huoltotarpeisiin ja palautteisiin on aktiivista ja nopeaa.

Retkeilypalveluiden turvallisen ja lisääntyvän käytön edellytys on hyvin kunnossapidetyt, laadukkaat reitit ja rakenteet.

Kunnossapidon kehittäminen

Vuonna 2026 laaditaan kunnossapidon laatuohjeet jotka varmistavat, että kunnossapitotoimet suoritetaan tavoitteiden mukaisesti ja asianmukaisella tasolla, joista esimerkkejä ovat ennakoivan huollon ohjeet, kaluston ja koneiden huolto-ohjeet ja työtilojen huolto-ohjeet.

Kunnossapitoa kehitetään ottamalla käyttöön digitaalisia palautekanavia ja uusimalla kunnossapidon kalustoa vastaamaan eri vuodenaikojen tarpeita.

Kunnossapitoon varataan riittävä työresurssi varmistamaan koneiden ja kaluston, työtilojen, reittien, kohteiden sekä vuokratilojen huolto ja hoito. Ohjelmakauden edetessä uusien rakenteiden vuosittain toteutettava määrä vähenee ja kunnossapidon tarve kasvaa. Työresurssi siirtyy luontevasti rakentamisesta kunnossapitoon ja pystyy vastaamaan lisääntyvään huollon ja hoidon tarpeeseen tulevaisuudessa.

6. Viestintä ja vuorovaikutus

Viestinnän tavoite ja kohderyhmä

Luonnossa liikkumisen terveysvaikutukset ovat kiistattomat. Retkeilyn viestinnällä pyritään tavoittamaan mahdollisimman moni ja kannustamaan luonnossa liikkumiseen. Kattavalla tiedottamisella nykyisistä palveluista ja tulevista kehityskohteista pyritään motivoimaan asukkaita ja muita palvelun käyttäjiä hyödyntämään niitä aktiivisesti osana arkiliikkumista. Kohderyhmänä ovat asukkaat ja muut palveluiden käyttäjät sekä erityisryhmät. Viestinnän periaatteina on ajankohtaisuus, aktiivisuus ja vuorovaikutteisuus. Viestintää on tähän asti toteutettu suomeksi ja englanniksi, sekä maastotauluissa myös symbolein.

Viestinnän sisältö

Viestintä on kattavaa ja monipuolista. Se pitää sisällään laajasti tietoa olemassa olevista palveluista, suunnittelusta ja toteutuksesta sekä esimerkiksi mahdollisista palveluiden häiriötilanteista (esim. polttopuiden loppuminen nuotiopaikalta). Sisältö suunnitellaan palvelemaan niin ensikertalaisia kuin palveluiden aktiivikäyttäjiä. Sosiaalisen median kanavat mahdollistavat nopean kommunikoinnin.

Outdoors Tampere –sivustolla esitellään Tampereen kaikki retkeilyn palvelut sekä kerrotaan retkietiketistä ja ohjeistetaan toimimaan retkillä luontoa kunnioittaen. Sivustolla on suodattimia, joiden avulla asukas voi etsiä erilaisia palveluita kuten nuotiopaikkoja tai laavuja alueittain. Sivuston kautta järjestetään myös Kintulammin majan ja Kortejärven tilan vuokrauspalvelut, ja esitellään Tampereen alueella toimivien luontomatkailuyritysten palveluita.

Viestintää kehitetään monikieliseksi ja yhdenmukaiseksi maastossa näkyvän rakenteen kanssa siten, että asiakas tietää olevansa Tampereen kaupungin tarjoaman palvelun äärellä sekä maastossa että verkkosivustolla.

Vuorovaikutus

Retkeilypalveluiden kaikissa toiminnoissa lähtökohtana on vuorovaikutteisuus. Palvelun kehittämisessä hyödynnetään laajasti yhteistointaa parhaan tuloksen saavuttamiseksi olemassa olevien resursien puitteissa. Osallistumismahdollisuuksia vahvistetaan ja niistä viestitään aktiivisesti. Retkeilypalveluiden järjestämisen yhteistyömahdollisuuksia vahvistetaan järjestämällä talkoita ja asukas- ja sidosryhmätapaamisia kehitettävillä alueilla.

Viestinnän toimenpiteet

- Viikkoviestinnän resursointi. Monikielinen tiedottaminen ajankohtaisista asioista aktiivisesti käytössä olevilla kanavilla.
- Toteutetaan palvelusta kertovia viestintäkampanjoita, joiden kohderyhmänä on lapset ja nuoret, perheet, maahanmuuttajat, vanukset, liikuntarajoitteiset ja muut ohjelmakauden aikana tunnistetut asiakasryhmät
- Asukkaiden vuosittaiset motivointikampanjat: Esimerkiksi Retkeilystä ratkaisu arkiliikkumiseen ja otsalamppukampanja
- Retkeilyn ja muiden kaupungin järvi- ja luontosivustojen viestinnän yhdistämisen selvittäminen yhdessä kaupungin yksiköiden kanssa
- Outdoorstampere.fi sivuston tunnettuuden parantaminen
- Retkeilypalveluiden esittely vuosittain messuilla Helsingissä tai Tampereella sekä kaupungin infoalustoilla, esimerkiksi ratikoiden ja bussien näytöillä

Vuorovaikutuksen toimenpiteet

- Kaupungin virallisten vaikuttamiskanavien, joita ovat esimerkiksi vammaisneuvosto ja nuorisovaltuusto, hyödyntäminen muun muassa suunnittelussa
- Alueiden kohdekorrtityön ja toteutussuunnittelun aktiivinen asukasosallistaminen, talkoot ja muu yhteistyö
- Aktiivinen reagointi käytännön tasolla käyttäjäpalautteeseen
- Digitaalisen palautekanavan kehittäminen
- Aktiivinen yhteistyö keskeisten, retkeilyyn liittyvien yhdistysten, seurojen ja yritysten kanssa
- Aktiivinen yhteistyö kaupungin sisäisten ja ulkoisten toimijoiden kuten Pirkanmaan virkistysalueyhdistyksen, kaupunkiseudun kuntien ja Tampereen kaupunkiseudun kanssa

Viestinnän kanavat ja kävijämäärät

- Tampereen kaupungin verkkosivut ovat retkeilypalveluiden viestinnän pääkanava, jota outdoorstampere.fi tukee.
- Retkeilyn kohteiden viestinnän perustana ovat Outdoorstampere.fi sekä ulkoilutampereenseutu.fi – karttapalvelu.
- Outdoors Tampereen palveluista viestitään myös sosiaalisessa mediassa (Facebook/Instagram)
- Kävijämäärät (2025): ODT -sivusto 110 000, Facebook 5800 seuraajaa, Instagram 2000 seuraajaa

7. Ohjelman toteutumisen seuranta

Retkeilyn palveluohjelman pääasialliset toimenpiteet sisällytetään asunto- ja kiinteistölautakunnan vuosisuunnitelmaan, ja niiden toteutumista seurataan ja raportoidaan osana vuosisuunnitelman raportointia. Lautakunnalle esitellään vuosittain retkeilyn palveluohjelman toteutuksen tilanne ja seuraavan vuoden keskeiset toimenpiteet.

Kiinteistötoimi seuraa ohjelman toteutumista jatkuvasti ja määrätietoisesti yhdessä palvelun tuottajan, Ekokumppanit Oy:n kanssa. Ekokumppanit Oy raportoi toimenpiteiden tilannetta kiinteistötoimelle retkeilyn palvelusopimuksen määrittelemällä tavalla kolmesti vuodessa.

Asukkaiden ja kävijöiden tyytyväisyyttä retkeilypalveluihin seurataan kahden vuoden välein toteutettavalla kyselytutkimuksella, joka jatkaa aiemmin toteutettujen retkeilykyselyiden sarjaa. Kyselyt toteutetaan ensisijaisesti verkkokyselynä, mutta niiden rinnalla toteutetaan resurssien mahdollistaessa maastohaastatteluita valikoitujen retkeilykohteiden kävijöille, jolloin saadaan paremmin tietoa esimerkiksi matkailijoista.

Lisäksi seurataan suoran kävijä- ja asukaspalautteen määrää, mikä antaa lisätietoa käytön ja osallistumisaktiivisuuden kehittymisestä. Palautteen laatua seurataan eri retkeilyn aluekokonaisuuksilla luokittelemalla palaute aiheittain, mikä mm. nostaa esiin kehittämiskohteita. Kävijämäärien mittaamisen ja seurannan kehittämistä jatketaan laajentamalla kävijämäärien mittaaminen koskemaan

Hervantajärven retkeilyaluetta vuonna 2026. Mittaamista kehitetään reitti- ja kohdekohtaiseksi. Kävijämäärätietoja hyödynnetään koko kaupunkia koskevassa palvelutarpeen arvioinnin tarkastelussa ja myös alueellisissa tarkasteluissa.

Retkeilyn kohteiden käyttöpaineen seuraamiseksi kehitetään menetelmiä. Yleis- ja asemakaavoitettujen viheralueiden käyttöpainetta on tarkasteltu kantakaupungissa yleiskaavayksikön työnä. Analyysin lähtökohtana oli pelkästään asukasmäärä, eikä analyysissa otettu huomioon muualta tulevaa käyttöä. Tarkastelu kuvaa kuitenkin suuntaa antavasti lähivirkistykseen käyttöpainetta nykytilanteessa. Tavoitteena on tarkastella jatkossa tulevaisuuden käyttöpainetta, joka ottaa huomioon asukasmäärän kasvusta tulevan käyttöpaineen. Tätä tietoa yhdessä mitattujen kävijämäärien kanssa hyödynnetään jatkossa retkeilyn palveluohjelman valtuustokausittain tehtävässä päivityksessä, retkeilypalveluiden kehittämistarpeen arvioinnissa ja toteutussuunnitelmien laadinnassa.

Seurattavat mittarit

- Outdoors Tampere –sivuston käyntimäärä/vuosi
- Kaupungin nuotiopaikkojen käyttäjämäärä/vuosi, polttopuun kulutukseen perustuva
- Retkeilyn aluekohtainen nuotiopaikkojen käyttäjämäärä/vuosi, polttopuun kulutukseen perustuva
- Kintulammin retkeilyalueen kävijämäärä/vuosi, liikenneseurantaan perustuva
- Retkeilypalveluiden käyttäjien tyytyväisyys retkeilypalveluihin, kävijätutkimukseen perustuva
- Suoran kävijäpalautteen määrä seurantajaksolla ja palautteiden jakautuminen retkeilyn aluekokonaisuuksille ja palautteiden jakautuminen eri aiheisiin.

Outdoors Tampere sivustolla

110 000 kävijää /vuosi

Ulkoilutamperenseutu.fi

karttapalvelulla

300 000 kävijää/vuosi

A group of people, including children and adults, are gathered in a forest near a lake. In the foreground, a wooden boardwalk made of large logs is visible. The forest is filled with tall, thin trees, and the ground is covered in brown pine needles. A person in a blue jacket is looking at a wooden signpost. Other people are sitting on benches or standing around. The sky is overcast.

TAMPERE
FINLAND

Retkeilyn palveluohjelma 2026 – 2035

